

11. Butynets' F.F. Istoriya bukhhaltern'koho obliku: navch. posib. dlya studentiv vyshchych navchal'nykh zakladiv spetsial'nosti 7.050106 «Oblik i audyt», Ch. II / F.F. Butynets'. – Zhytomyr: PP «Ruta», 2001. – 512 s.

12. Nemchynov P. Ynventaryzatsyya kak sostavnaya chast' metoda bukhhalternskoho ucheta / P.Nemchynov // Bukhhalternskyy uchet. – 1952. – # 10. – S. 7–10.

Рецензент: Яремко І.Й. д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та аналізу, НУ «Львівська політехніка».

9.09.2016

УДК 338.24.021.8

Леорова Олена

ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ У ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В даному дослідженні розглядається вплив результатів розвитку неофіційної економічної діяльності на економіку держави та визначаються детінізаційні заходи, які спрямовані на побудову незалежної, сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної на світовому рівні економіки.

Існуючий стан тінізації національної економіки сягнув критичної межі, внаслідок чого руйнується держава як інституція, відбувається відчуження влади від суспільства, знижується імідж країни, ефективність політичних і судових інститутів, неефективно розподіляються та використовуються державні кошти і ресурси. Вирішення проблеми подолання негативних явищ тіньової економіки потребує нової якості економічних відносин, нових інститутів в суспільстві для пошуку механізмів зменшення її обсягу.

Заходи, які запропоновані автором, спрямовані на сприяння досягненню визначених державою темпів розвитку економічного потенціалу, на стимулювання приватної ініціативи, малого

підприємництва та невідкладні заходи для обслуговування поточних боргових зобов'язань й зменшення частки зовнішнього боргу.

Ключові слова: тіньова економіка, легалізація, детінізація, господарські реформи, інвестиції, економічний потенціал.

Леонова Алена

ПРОВЕДЕНИЕ РЕФОРМ В ДЕТЕНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

В данном исследовании рассматривается влияние результатов развития неофициальной экономической деятельности на экономику государства и определяются детенизационные меры, направленные на построение независимой, современной, устойчивой, открытой и конкурентоспособной на мировом уровне экономики.

Существующее положение тенизации национальной экономики достигло критической точки, в результате чего разрушается государство как институт, происходит отчуждение власти от общества, снижается имидж страны, эффективность политических и судебных институтов, неэффективно распределяются и используются государственные средства и ресурсы. Решение проблемы преодоления негативных явлений теневой экономики требует нового качества экономических отношений, новых институтов в обществе для поиска механизмов уменьшения ее объема.

Меры, предложенные автором, направлены на содействие достижению определенных государством темпов развития экономического потенциала, на стимулирование частной инициативы, малого предпринимательства и неотложные меры для обслуживания текущих долговых обязательств и уменьшения доли внешнего долга.

Ключевые слова: теневая экономика, легализация, детенизация, хозяйственные реформы, инвестиции, экономический потенциал.

REALIZATOIN OF REFORMS IN DESHADOWING ECONOMIES

In the current study examined the effect of the results of unofficial activity on the economy of the state and determined deshadowing measures aimed at building an independent, modern, sustainable, open and competitive economy on the world stage.

The current state of shadowing the national economy reached a critical point, resulting in crumbling state as an institution is government exclusion from society, reduced image, the effectiveness of political and judicial institutions effectively allocated and used public funds and resources. The solution to overcome the negative effects of the shadow economy requires a new quality of economic relations, new institutions in the community to find mechanisms to reduce its volume.

The measures proposed by the author, aimed to promote the pace of development by the state's economic potential, to stimulate private initiative, small businesses and urgent measures for servicing current debt obligations and reduce the share of external debt.

Keywords: shadow economy, legalization, deshadowing, economic reforms, investments, economic potential.

Постановка проблеми. Тіньова економіка є складним багатогранним явищем соціально – економічного життя суспільства. Суттєво може змінюватись лише її питома вага, роль, яку вона відіграє у суспільному житті. Такий економічний феномен, як тіньова економіка, властивий всім країнам світу, незалежно від рівня та моделі економічного розвитку. Але, за оцінками експертів, саме в постсоціалістичних країнах, в тому числі в Україні, неофіційна економічна діяльність практично на рівних конкурує з офіційною в багатьох галузях національної економіки. Тому важливого значення потребує дослідження проведення реформ у детінізації економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем розповсюдження тіньової економіки почали вивчатися економістами з 30 – х рр. минулого століття. Передусім необхідно відмітити наукові

роботи К. Харта, який уперше ввів у науковий обіг термін «тіньова економіка», та П. Гутманна. Подальший розвиток проблем тіньової економіки, спроби визначення її масштабів та пропозиції по детінізації економіки отримали в працях таких економістів і статистиків, як Дж. Арвай, Д. Блейдс, Е. де Сото, А. Ярмоленко [1], Р. Клітгаард, К. Макафі, С. Роз – Акерман, М.Н. Кім [2], С. Ротенберг, В. Танзі, Е. Фейг, О. Турчинов [3], Л. Абалкін, С. Барсукова, О. М. Подмазко [7], Г. Вечканов, С. Глінкіна, Ф. Глісін, С. Ковальов, Т. Корягіна, Л. Косалс, В. Куліков, Г.В. Задорожний [13], В. Радаєв, Р. Ривкіна, Л. Тимофеев, та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Дослідження аналітиків свідчать про подальший розвиток тіньових економічних процесів. Безумовно, деяку діяльність щодо детінізації економіки держава здійснює, але все ж цілком зрозуміло, що дії ці несистемні та неефективні. Зі збільшенням масштабів бізнесу рівень тіньового обороту в середньому знижується. Це є наслідком значних труднощів ведення тіньової діяльності у великих абсолютних масштабах. Також, більш низький відсоток тіньового обороту спостерігається на державних і комунальних підприємствах через більш високий контроль у порівнянні з колективними та приватними підприємствами. У свою чергу, найбільш високий ступінь тінізації був зафіксований в групі промислових підприємств, що контролюються лише їх адміністрацією або зовнішнім власником.

Цілі статті. Метою даного дослідження є розгляд впливу тіньової економічної діяльності на економіку держави та визначення детінізаційних заходів комплексного вирішення проблем ринкових реформ, які спрямовані на побудову сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки, формуванню професійної й ефективної системи державного управління.

Основний матеріал дослідження. Вивченню причин сучасного існування тіньових економічних процесів приділялось багато уваги. В умовах становлення та розвитку ринкових відносин найбільш важливими з них, на нашу думку, в Україні є:

- 1) недосконала політика розвитку малого і середнього підприємництва;
- 2) неефективне проведення приватизації державної власності;
- 3) нецільове використання посадових повноважень, корупція

та безвідповідальність чиновників;

4) податкове навантаження держави;

5) проведення реформ у детінізації економіки України.

Розглянемо більш детально проведення реформ у детінізації економіки України. Боротьба держави проти тіньової економіки не відзначається ефективністю. Дослідження аналітиків свідчать про подальший розвиток тіньових економічних процесів. Безумовно, деяку діяльність щодо детінізації економіки держава здійснює, але все ж цілком зрозуміло, що дії ці несистемні та неефективні. І цьому є ряд причин.

По-перше, тіньова економіка, яка виробляє легальну продукцію та послуги, має ряд позитивних рис: вона виготовляє необхідну та корисну для виробництва та людей продукцію, яка «зв'язує» частину грошової маси та сприяє зниженню темпів інфляції; така тіньова економіка створює додаткові робочі місця та забезпечує робітників заробітною платою; тіньова економіка зберігає та розвиває на сучасному рівні технологічні процеси. Можливо, в силу цього держава не дуже поспішає ліквідувати тіньову господарську діяльність. На нашу думку, таку господарську діяльність технологічно взагалі не треба ліквідувати, а необхідно вивести її з «тіні» та надати їй офіційного зареєстрованого статусу. Не ліквідувати, а виводити з «тіні» – це найбільш ефективний напрямок детінізації економіки.

По-друге, підвищенню ефективності боротьби держави проти тіньової економіки перешкоджають корупційні дії державних чиновників, які стають «негласними захисниками» тіньової економічної діяльності.

По-третє, очевидна несистемність дій держави проти тіньової економіки. На сучасному етапі проти тіньових процесів в цілому застосовуються правові методи боротьби органів Державної фіскальної служби на основі оперативних засобів. При цьому дії ці носять, як правило, епізодичний або випадковий характер. Це пояснюється тим, що правоохоронні органи не мають ефективних сучасних аналітичних методик дослідження тіньових економічних процесів, до того ж професійний рівень персоналу цих органів не дозволяє застосовувати аналітичні методи досліджень.

Проведений аналіз підтверджує той факт, що держава повинна зайняти більш енергійну та в той же час гнучку позицію щодо

детінізації економіки України.

Причини існування та розвитку тіньових економічних процесів різноманітні та глибинні. Ще більш неоднозначними є результати тінізації економіки.

Дослідження вчених свідчать про те, що тіньова економіка – органічна складова частина будь – якого народногосподарського комплексу. Те, проти чого держава намагається боротися, допомагає багатьом вижити. Таким чином, функція тіньової економіки – забезпечити незаконним шляхом об'єктивну потребу, не задоволену повною мірою нормативними соціальними інститутами [1]. Тіньові процеси у перехідній економіці України, на нашу думку, пом'якшують несприятливі соціальні наслідки розпаду соціально – економічної системи і знижують ризик соціальних хвилювань.

М. Кім відзначає, що найбільш важливим фактором дестабілізації народного господарства є втрата керованості економіки з боку держави, коли його тіньовий сектор перевищує критичну межу – 40% ВВП [2].

О. Турчинов відзначає, що головна проблема неофіційної економіки – це морально – етична деградація нації, яка є основним носієм цінностей держави. Громадскість звикає ігнорувати закон і владу. Це і є основний недолік існування такого економічного фактору, як тіньова економіка [3].

Поступово відбувається інституціоналізація тіньової економіки внаслідок її перетворення на один з основних та стійко діючих елементів суспільного виробництва. Особливість цього процесу полягає в тому, що він має подвійне вираження: є чітко визначені види тіньової діяльності, а є такі, які тісно переплелися з видами діяльності офіційної економіки, так, що їх дуже важко виділити в абсолютному вигляді.

У тіньовій економіці діють свої механізми ціноутворення та інвестування: способи укладання та дотримання контрактів, професійна та соціальна ієрархія, кодекс поведінки. Сталість та зростання масштабів тіньової сфери свідчать про те, що організація господарських зв'язків, канали доходів та рівень добробуту працівників, які беруть участь у тіньовій діяльності, є набагато вищими та стабільнішими, ніж у офіційній економіці.

Неоднозначним є також і соціальне значення тіньової економіки. З одного боку, вона сприяє перерозподілу доходів на користь економічних кланів, що об'єднують корумпованих державних чиновників, господарських керівників та кримінальні елементи; з іншого боку – певною мірою підвищує рівень доходів простих робітників, які пов'язані з тіньовою діяльністю та знижує рівень безробіття, тому що зберігає й створює нові робочі місця; у деяких випадках сприяє підвищенню кваліфікації робітників. Тіньова економіка обумовлює різке зниження можливостей держави щодо достатнього фінансового забезпечення освіти, охорони здоров'я, пенсійних виплат, фінансування перспективних напрямків науки та виробництва. Внаслідок невиконання місцевих бюджетів програм розвитку багато соціально – культурних питань територій практично не вирішуються, що негативно позначається на соціально – економічному становищі країни в цілому.

Однак, безумовно, мінуси існування тіньової економічної діяльності суттєво переважають над її плюсами. Рішуча та послідовна боротьба за суттєве скорочення тіньової економіки на основі виводу її з «тіні» – одне з пріоритетних завдань молодій українській державі і суспільства в цілому на шляху до забезпечення економічної безпеки держави.

Таким чином, стан економіки України залишається вкрай складним: держава змушена долати наслідки планово – розподільної системи господарювання, її структурні деформації, затратний механізм ціноутворення та неконкурентоспроможність.

Посилюється незбалансованість відтворювальних пропорцій, зростають цінові та структурні диспропорції. Можливості економічного зростання стримуються недосконалістю бюджетних відносин та потребами використання значної частини фінансових ресурсів на обслуговування зовнішнього боргу, що веде до підвищення ставки податкових зборів. І, як наслідок, гостро встають завдання підвищення конкурентоспроможності продукції та рентабельності підприємств промисловості. Більшість підприємств вирішують ці проблеми за допомогою часткового чи повного переходу до тіньової економіки.

Дослідження авторів свідчать про те, що зі збільшенням масштабів бізнесу рівень тіньового обороту в середньому знижується.

Це є наслідком значних труднощів ведення тіньової діяльності у великих абсолютних масштабах. Також, більш низький відсоток тіньового обороту спостерігається на державних і комунальних підприємствах через більш високий контроль у порівнянні з колективними та приватними підприємствами. У свою чергу, найбільш високий ступінь тінізації зафіксований в групі промислових підприємств, що контролюються лише їх адміністрацією або зовнішнім власником [5].

Ці та інші явища не можуть недооцінюватися. Вони не лише дискредитують політику реформ, а й обмежують можливості формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату, стримують утворення ринкового механізму економічного розвитку.

В умовах глобалізації товарних ринків, посилення євроінтеграційних процесів першочергове значення має перехід на інноваційну модель розвитку економіки, де основними детермінантами є інновації, знання та інтелект. Основні напрями інноваційної моделі визначені у «Стратегії економічного і соціального розвитку України «Шляхом Європейської інтеграції» [6].

Досягнення визначених державою темпів розвитку економічного потенціалу України [10] можливо шляхом:

- реалізації цілісної системи заходів, спрямованих на посилення дієздатності держави, поглиблення адміністративної реформи;
- усунення деформацій попереднього періоду у сфері економічних відносин та забезпечення надійної стабілізації економіки в умовах ринкових перетворень;
- уникнення подальшого нарощування державного боргу та зменшення його навантаження на видатки державного бюджету;
- запровадження механізмів стимулювання внутрішнього ринку, інвестиційного процесу, активної регіональної політики;
- здійснення радикальних економічних, правових, організаційних та силових заходів щодо рішучого обмеження корупції та тіньової економічної діяльності.

Зазначимо, що на шляху реалізації кожного з вказаних напрямків слід приділяти особливу увагу впливу неофіційної економіки на хід процесу та враховувати можливість підвищення ефективності запланованих заходів через вплив на їх тіньовий аспект.

Розглянемо детальніше деякі шляхи підвищення темпів розвитку економіки України в контексті їх взаємодії з тіньовими процесами.

Формування масштабного тіньового сектору в Україні, особливо протягом перших років незалежності, значною мірою прискорювалося послабленням управління економічними процесами з боку держави, суттєвими недоліками економічної політики, незадовільним станом господарського законодавства [11, с.31].

Значна частина підприємств під тиском несприятливих умов ділового середовища та обтяжливості офіційних регуляторних процедур перемістилася до «тіньової» економіки, перетворившись, по суті, на політичних антагоністів держави. Відтак розвиток корупції та «тіньової» економіки може розглядатися як об'єктивний наслідок низької ефективності економічної стратегії української держави, а одночасно – й чинник її подальшого зниження. Значне поширення цих явищ на теренах України є одним із найбільш очевидних свідчень низької дієздатності держави, оскільки доводить її неспроможність реалізувати свою владу належним чином.

Політика економічного зростання може стати результативною лише за умови істотного посилення дієздатності держави, забезпечення якого має декілька складових частин.

Основна мета адміністративної реформи полягає у створенні ефективної системи державного управління, яка відповідала б стандартам демократичної держави з соціально орієнтованою ринковою економікою. Ця система має бути прозорою для суспільства, побудованою на наукових засадах і адекватною за витратами фінансово – економічному стану держави.

Ми вважаємо, що ключовою проблемою адміністративної реформи є створення системи планомірного, ефективного оновлення управлінського персоналу з метою викорінювання корупції та бюрократизму. Складовими її частинами повинні стати: вдосконалення відбору персоналу, посилення соціальної та політичної захищеності державного службовця, розмежування політичних та адміністративних посад, запровадження нових процедур атестації, конкурсного прозорого механізму призначення осіб на державні посади, удосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення кадрового фахового рівня.

Тінізація економічних відносин є однією з найбільш істотних перешкод щодо забезпечення стійкого економічного розвитку, підвищення добробуту, рівня і якості життя населення та зміцнення національної безпеки держави. У глобальному масштабі ця проблема, як негативне соціально – економічне явище, має тенденцію до загострення [12].

Таким чином, для забезпечення надійної стабілізації економіки та виведення її на сталу траєкторію потребується врахування проведення заходів, таких як:

1. Створення базових передумов економічного росту через утримання низького рівня інфляції, стабілізації державних фінансів і створення стійкої фінансової системи.

2. Формування режиму максимального сприяння бізнесу шляхом зменшення втручання держави в економіку, зниження адміністративних бар'єрів для його розвитку, модернізації податкової системи й поглиблення міжнародної економічної інтеграції України.

3. Модернізація інфраструктури й базових секторів шляхом усунення усталених структурних проблем в енергетичній, вугільній, нафтогазовій галузях і житлово-комунального господарства, а також розвитку транспортної інфраструктури й ринку землі. Перехід від дотацій до самоокупності виробництва й соціальних послуг.

4. Збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності й стабільності соціального захисту, поліпшення якості й доступності освіти й медичного обслуговування.

5. Підвищення ефективності державного управління шляхом реформування державної служби й виконавчої влади.

6. Створення принципово нової системи державного ринкового нагляду, усунення дублювання існуючих інфраструктур та оптимізація чинних процедур, які здійснюються державним органом виконавчої влади у сфері технічного регулювання та споживчої політики. Також, необхідно привести Закон України «Про захист прав споживачів» та інші нормативно – правові акти у відповідність із нормами закону про ринковий нагляд.

Цілком важливо й утворити реально діючу систему захисту інтелектуальної власності. Доки такої системи не існуватиме, в Україну не придуть високі технології, триватиме відтік наукових кадрів, людей інтелектуальної праці. Крім того, значні обсяги тіньової

діяльності у інтелектуальній сфері вже стали приводом для запровадження низкою країн зовнішньоторговельних санкцій проти України.

Потрібно здійснити й додаткові заходи, спрямовані на стимулювання приватної ініціативи та малого підприємництва, а саме:

- удосконалення системи підготовки кадрів для підприємництва;
- забезпечення адекватної ринковим умовам фінансово – кредитної політики розвитку підприємництва;
- підтримка експортної діяльності малого та середнього бізнесу;
- стимулювання інвестиційно – інноваційних процесів;
- впровадження європейських підходів до розвитку малого та середнього підприємництва;
- активізація державно – приватного партнерства;
- удосконалення нормативно – правової бази у сфері господарської діяльності;
- формування заходів держави зі стабілізації внутрішнього та зовнішнього попиту на продукцію вітчизняних підприємств;
- покращення режимів кредитування національного товаровиробника;
- впровадження заходів з обмеження тінізації економіки та рейдерства;
- вплив громадськості на прийняття управлінських рішень.

Уряд України має забезпечити ефективне використання державної власності, яка повинна працювати на економіку, давати прибуток державі. Призначення уповноважених осіб з управління державними корпоративними правами доцільно проводити виключно на конкурсних засадах.

Особливої уваги набуває реструктуризація державних підприємств, забезпечення їх адаптації до ринкової кон'юнктури. У процесі реструктуризації мають бути вирішені питання раціонального завантаження виробничих потужностей та виведення з дії тих потужностей, які безперспективні з точки зору налагодження конкурентоспроможного виробництва; перехід до світових стандартів бухгалтерського обліку, оцінки основних виробничих фондів відповідно до реальної ринкової вартості, істотного вдосконалення

менеджменту та корпоративного управління.

Національному банку України та Уряду на нашу думку доцільно розпочати застосовувати поглиблений метод контролю інфляційних процесів в країні. Також, на основі вивчення досвіду західних країн у боротьбі з кризою, ми пропонуємо такі напрями дій для Національного банку як підтримка фінансових інститутів і фінансових ринків, стимулювання економічного попиту і зниження податків та захист населення від безробіття. Іншим шляхом удосконалення монетарної політики може бути розробка антикризового менеджменту на рівні НБУ, мета якого полягає у попередженні та захисті від руйнівного впливу кризи всіх банків країни, а його інструменти спрямовуються як на окремі банківські установи, так і на всю банківську систему.

Доцільним було б забезпечити зміцнення фондового ринку, всебічний розвиток інститутів спільного інвестування, страхових та пенсійних фондів, ринку корпоративних цінних паперів, його інтегрування у міжнародні ринки капіталів. У розвитку фондового ринку особливе значення мають підвищення ролі державного регулювання ринку цінних паперів, розвиток нормативно – правової бази, вдосконалення захисту прав інвесторів.

Політика держави має бути сконцентрована на формуванні в економіці ефективного конкурентного середовища, забезпечення глибокої лібералізації ринків, виправленні диспропорцій у механізмах ціноутворення, удосконаленні механізмів банкрутства. Держава як власник майна повинна бути рівною у правах з приватним власником. Монопольний сектор, включно з природними монополіями, не повинен перевищувати 10 – 15% ВВП [13].

Негативні тенденції, що мають місце на фондовому ринку України, призводять до нестабільності національної грошової одиниці, виведення значних обсягів доходів зі сфери офіційної економіки, відсутності гарантії збереження та нагромадження доходів населення, вивозу капіталу з України, низького рівня довіри з боку потенційних інвесторів та катастрофічного нарощування державного боргу.

Практика минулих років довела очевидне: не може бути сильної валюти при нестабільній економіці, і лише інструментів монетарної політики тут недостатньо. Забезпечення фінансової стабілізації в Україні значною мірою залежатиме від ефективної

реалізації заходів, спрямованих на зниження тягаря державного боргу України, особливо зовнішнього. З урахуванням цих обставин перед урядом стоїть завдання вжити ефективних заходів для обслуговування поточних боргових зобов'язань та зменшення частки зовнішнього боргу.

Невідкладними заходами вирішення даного питання є:

- обмін боргових зобов'язань держави на акції підприємств, які перебувають у державній власності;
- використання запозичених коштів для фінансування збільшення виробничих потужностей;
- збільшення власних доходів держави;
- збільшення норми інвестування;
- реструктуризація зовнішньої заборгованості;
- відмова держави від отримання дорогих короткотермінових кредитів;
- утворення спеціального фонду обслуговування державного зовнішнього боргу;
- створення жорсткого режиму забезпечення відшкодування суб'єктами господарювання своїх зобов'язань перед державою, які виникли у зв'язку з виконанням державних гарантійних платежів. Для цього необхідно прирівняти зазначені боргові зобов'язання до податкової заборгованості із застосуванням відповідних важелів їх стягнення, ввести відсотки за надання урядових гарантій.

Однозначного способу розв'язання проблеми заборгованості немає. Будь – яка програма реструктуризації потребує проведення відповідних розрахунків стосовно кожного випадку. При цьому аналіз можливих варіантів має враховувати не лише економічні, а й політичні наслідки певних дій щодо боргу.

Тому управління державним боргом має бути направлено на застосування ефективної боргової стратегії, а не базуватися на короткострокових ситуативних орієнтирах. Лише ефективний менеджмент державного боргу є запорукою зростання економіки, інвестиційної привабливості, фінансової стабільності, підвищення кредитного рейтингу держави.

Стабільний соціально – економічний розвиток держави потребує нарощування інвестиційних ресурсів, послідовного збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, поліпшення

структури інвестиційних джерел та оптимізації їх вкладання. На сьогоднішній день питання полягає в тому, щоб забезпечити стимулювання процесів нагромадження й ефективного використання інвестиційних ресурсів відповідно до визначених пріоритетів економічного зростання.

Нажаль, діюча економічна система не містить в собі механізмів інвестиційної мотивації. Якісного прориву в залученні інвестицій поки що не відбувається. Обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 жовтня 2013 року склав 56,6 млрд. доларів, що на 2,3% більше обсягів інвестицій на початок 2013 року, і в розрахунку на душу населення становить 1245,6 доларів [14]. Надходження прямих іноземних інвестицій в кожен з країн СНД складають менше 3% від загального потоку інвестицій. Для нормалізації процесу відтворення норма чистих заощаджень держави повинна зрости не менше як до 20% ВВП [13].

Держава повинна відновити свою інвестиційну діяльність. Перевага у визначенні напрямів державного інвестування має надаватися галузям, які мають важливе значення для забезпечення життєздатності економіки і є малопривабливими для приватних інвесторів, а також галузям, що забезпечують створення інфраструктури. На нашу думку, державні інвестиції слід розглядати та використовувати як засіб створення первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, тіньова економіка існує в будь-яких економічних системах з державною формою організації суспільного життя. Проведене дослідження підтверджує, що тіньова економіка займає значиме об'єктивне положення в системі суспільного відтворення. З'ясовано, що під впливом окремих чинників тіньова економіка мала тенденцію до зниження своїх обсягів. Але детенізаційна політика держави не була достатньо дієвою, тому мають місце поширення нових тенденцій розвитку тіньової господарської діяльності. Для підвищення темпів розвитку економічного потенціалу України та з метою комплексного вирішення проблем ринкових реформ, які спрямовані на побудову сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки, формуванню професійної й ефективної системи

державного управління пропонуємо проведення реформи детенізації шляхом:

- посилення заходів проведення антикорупційної стратегії та ринкового регулювання економіки;
- забезпечення ефективності податкової реформи;
- визначення напрямків реформи банківської системи (підвищення прозорості діяльності Національного банку України щодо рефінансування банків, гнучкого валютного курсоутворення, поширення безготівкових розрахунків та інше);
- оновлення законодавчих актів регулювання ринку праці;
- здійснення судової реформи (зменшення корупції, підвищення професіоналізму судових та правоохоронних органів, посилення незалежності від політичних процесів, зміцнення ролі конституційного правосуддя та забезпечення прозорості та неупередженості судових процесів).

Література

1. Ярмоленко А. Тіньова економіка / А. Ярмоленко // Політика і час. – 1996. – № 5. – С. 49 – 54.
2. Кім М. Н. О воздействии теневой экономики на экономическую безопасность страны / М. Н. Кім // Економічна безпека: проблеми і стратегія забезпечення в Україні: зб. наук. пр.. – Харків: ХІБМ, 1998. – С. 102 – 107.
3. Турчинов А. Теневая экономика: преступление или форма выживания? / А. Турчинов // Финансовая Украина. – 1996. – № 37. – С. 10.
4. Проблемы оценки деятельности неформального сектора [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dist-economics.eu.spb.ru>
5. Кіржецький Ю. І. Проблема тінізації економіки та її вплив на розвиток регіону // Ю. І. Кіржецький // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – №1. – С. 243 – 250.
6. Шляхом європейської інтеграції: стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) // Економіст. – 2004. – № 5. – С. 29 – 45.
7. Подмазко О. М. Тіньова економіка: сутність та структура / О. М. Подмазко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. –

2013. – № 1. – С. 148 – 155.

8. Мельник Т. М. Протидія тінізації у зовнішньоекономічному секторі України // Т. М. Мельник, Т. Л. Вишинська // Економіка та управління національним господарством. – 2013. – № 5 (143). – С. 95 – 107.

9. Савич І. В. Детенізація економіки: теоретичні надбання та перспективи дослідження // І. В. Савич // Економіка. Проблеми економічного становлення. – 2013. – № 2. – С. 72 – 76.

10. Економіка України. Деякі підсумки та узагальнення: економічний меморандум // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 25 – 31.

11. Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2003 році» // Економіст. – 2004. – № 4. – С. 17 – 46.

12. Причини тіньової економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.klubok.net/article2533.html>.

13. Задорожний Г. В. Собственность и экономическая власть / Г. В. Задорожний // – Х.: Основа, 1996. – 144 с.

14. Держкомстат України підбив підсумки 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://business.com.ua/news/html>.

1. Yarmolenko A. Tin'ova ekonomika / A. Yarmolenko // Polityka i chas. – 1996. – # 5. – S. 49 – 54.

2. Kim M. N. O vozdeystviy tenevoy ekonomyky na ekonomicheskuyu bezopasnost' strany / M. N. Kim // Ekonomichna bezpeka: problemy i stratehiya zabezpechennya v Ukrayini: zb. nauk. pr.. – Kharkiv: KhIBM, 1998. – S. 102 – 107.

3. Turchynov A. Tenevaya ekonomika: prestuplenye yly forma vyzhyvaniya? / A. Turchynov // Fynansovaya Ukrayna. – 1996. – # 37. – S. 10.

4. Problemy otsenky deyatel'nosti neformal'noho sektora [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://dist-economics.eu.spb.ru>

5. Kirzhets'kyu Yu. I. Problema tinizatsiyi ekonomiky ta yiyi vplyv na rozvytok rehionu // Yu. I. Kirzhets'kyu // Naukovyy visnyk L'vivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. – 2013. – #1. – S. 243 – 250.

6. Shlyakhom yevropeys'koyi intehratsiyi: stratehiya ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrayiny (2004-2015 rr.) //

Ekonomist. – 2004. – # 5. – С. 29 – 45.

7. Podmazko O. M. Tin'ova ekonomika: sutnist' ta struktura / O. M. Podmazko // Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo. – 2013. – # 1. – S. 148 – 155.

8. Mel'nyk T. M. Protydiya tinizatsiyi u zovnishn'oekonomichnomu sektori Ukrainy // T. M. Mel'nyk, T. L. Vyshyn'ska // Ekonomika ta upravlinnya natsional'nym hospodarstvom. – 2013. – # 5 (143). – S. 95 – 107.

9. Savych I. V. Detenizatsiya ekonomiky: teoretychni nadbannya ta perspektyvy doslidzhennya // I. V. Savych // Ekonomika. Problemy ekonomichnoho stanovlennya. – 2013. – # 2. – S. 72 – 76.

10. Ekonomika Ukrainy. Deyaki pidsumky ta uzahal'nennya: ekonomichnyy memorandum // Ekonomist. – 2005. – # 2. – С. 25 – 31.

11. Poslannya Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoyi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnye i zovnishnye stanovyshe Ukrainy u 2003 rotsi» // Ekonomist. – 2004. – # 4. – С. 17 – 46.

12. Prychyny tin'ovoyi ekonomiky [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.klubok.net/article2533.html>.

13. Zadorozhnyy H. V. Sobstvennost' y ekonomicheskaya vlast' / H. V. Zadorozhnyy // . – Kh.: Osнова, 1996. – 144 s.

14. Derzhkomstat Ukrainy pidbyv pidsumky 2013 roku [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://business.som.ua/news/.html>.

***Рецензент:** Ковальов Є.В., д.е.н., зав. кафедри економіки та фінансів факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ*

2.09.2016